

MOTIVACE STUDENTŮ VE VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU TALNET

Jiří Mudrák

*Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze**Článek byl napsán s podporou grantu Grantové agentury ČR číslo P407/11/P512.*

V českém kontextu jsou stále častěji diskutovány možnosti studia lépe přizpůsobeného vzdělávacím potřebám mimořádně nadaných studentů a studentek (Dočkal, 2005; Hříbková, 2009; MŠMT, 2005; Portešová, 2011), zatím však chybí ucelená koncepce péče o tuto skupinu studujících. Aktuálně dostupné celorepublikové rozšiřující programy jsou obvykle založeny na bázi soutěží, především se jedná o předmětové olympiády (viz www.ippp.cz), což však nemusí být ideální formát z hlediska podpory optimální motivace studentů (Dweck, 2000). Naopak u nás téměř nejsou k dispozici vzdělávací programy, které by poskytovaly rozšiřující vzdělávání nesoutěžní formou, například prostřednictvím mentoringu, který je považován za jednu z neefektivnějších vzdělávacích metod (Grassinger a kol., 2010). Jedním z českých vzdělávacích programů zaměřujících se na rozvoj nadaných přírodovědně orientovaných studentů nesoutěžní formou je projekt TALNET (www.talnet.cz).

Přírodní vědy, například fyzika a chemie, patří u českých žáků a studentů k nejméně oblíbeným předmětům, a zvláště ve vyšších ročnících ZŠ a na SŠ studenti obvykle udávají, že je tyto předměty nebaví (Dvořák, 2005). Přírodovědně orientovaní studenti jsou tak často nuceni vzdělávat se v prostředí, které nepodporuje jejich zájem a neposkytuje jim odpovídající podněty. Talnet představuje výjimečný pokus poskytnout těmto studentům odpovídající vzdělávací podmínky, ve kterých mohou uplatnit a rozvíjet své přírodovědné zájmy nad rámec běžné školní výuky. Cílem tohoto článku je přiblížit Talnet z pohledu jeho úspěšných účastníků a na obecnější úrovni zároveň prozkoumat, jaké faktory mohou motivovat české přírodovědně orientované studenty a studentky k účasti v rozšiřujících vzdělávacích programech.

Co je to TALNET

Talnet je vzdělávací on-line program, který nabízí motivovaným studentům a studentkám ve věku 13-19 let rozšiřující vzdělávání v přírodních a technických vědách. Účastníci zde pod vedením instruktorů z řad univerzitních studentů, akademiků a profesionálů samostatně pracují na výzkumných projektech v oblasti svého zájmu a osvojují si tak znalosti a dovednosti, které by jim byly v běžné výuce jen obtížně dostupné. Většina komunikace mezi studenty a mentory probíhá formou e-learningu, což je několikrát ročně doprovázeno osobními setkáními na tzv. T-soustředěních, kde

mají účastníci kurzu možnost prezentovat své projekty a diskutovat o nich s dalšími účastníky a instruktory.

Používané online prostředí činí z Talnetu v českém kontextu výjimečný vzdělávací program, neboť je díky němu rozšířená výuka v přírodních vědách potenciálně dostupná prakticky všem českým studentům a studentkám. Nezáleží na tom, kde žijí ani jakou školu navštěvují, pokud mají zájem o přírodní vědy a přístup na internet, mohou se zapojit. Účast v Talnetu je zdarma a nejsou zde žádné výběrové procedury či vstupní testy. Jediným kritériem je to, zda jsou studenti ochotni a schopni plnit úkoly, které jim zadávají jejich instruktoři, a každý týden věnovat několik hodin práci na svém projektu. O užitečnosti této koncepce svědčí to, že v roce 2011 se do Talnetu zapojilo okolo 220 studentů a studentek prakticky ze všech krajů České republiky.

Celý Talnet je organizován do několika vzájemně provázaných aktivit. Hlavní aktivitou jsou tzv. T-kurzy, které jsou realizovány online v průběhu celého školního roku. V T-kurzech studenti pracují pod vedením instruktorů na úkolech či výzkumných projektech a podle svého zájmu si mohou vybrat z celé řady témat týkajících se fyziky (např. kurz „Peklo ve zkumavce“), chemie („Chemické reakce kolem nás“), geografie („Svět v souvislostech“), biologie („Proč nám chutná“), astronomie („Vesmír v ultra“), medicíny („Ústní dutina pod drobnohledem“) a mnoha dalších. Na závěr T-kurzu pak studenti obhajují výsledky své práce, jak online, tak i osobně na T-soustředěních. Tady se úspěšní účastníci Talnetu setkávají několikrát ročně a kromě prezentací seminárních prací zde probíhá neformální program, jehož náplní jsou například společenské hry, výlety, přednášky a podobně. Kromě těchto dvou hlavních aktivit nabízí Talnet také další, například tzv. T-exkurze, kdy mají studenti možnost navštívit skutečná odborná pracoviště a získat zde konkrétní zkušenost s aplikovanou vědou. Další doplňkovou aktivitou jsou tzv. T-semináře, které se zaměřují na rozvoj užitečných doplňkových dovedností (týkajících se například prezentace, komunikace či práce s počítačem) (podle www.talnet.cz).

Motivace studentů pro účast v Talnetu – kvalitativní studie

V tomto článku se pokusíme představit Talnet pohledem studentek a studentů, kteří navštěvovali a úspěšně absolvovali některý z T-kurzů. Jednalo se o relativně různorodou skupinu studujících s různými zájmy, nejen přírodovědnými, ale také z dalších oblastí. Někteří byli mimořádně úspěšní ve všech školních předmětech, jiní byli intenzivně zaměřeni pouze na oblast přírodních věd a v jiných předmětech dosahovali průměrných výsledků. Pocházeli z různých částí České republiky (z hlavního města a větších i menších českých a moravských měst). Zmiňovali také různé rodinné zázemí, například jak vysoce úspěšné rodiče, tak i to, že jsou první člověk v rodině s ambicemi studovat vysokou školu. Jejich společnou charakteristikou však byl zájem o přírodní vědy a to, že byli ochotni věnovat každý týden několik hodin studia navíc práci v

Talnetu. Zajímalo nás, jaké byly jejich důvody pro vstup do Talnetu a především co je motivovalo k tomu, aby ve vybraném kurzu dlouhodobě pracovali a úspěšně jej dokončili. Jako výzkumný rámec jsme použili metodu kvalitativní vícepřípadové studie (Stake, 2006). Na několika soustředěních Talnetu jsme realizovali biografické rozhovory s úspěšnými účastníky a účastnicemi některého z T-kurzů, ve kterých jsme hledali odpověď na otázku, jak vysvětlují svou motivaci účastnit se takového rozšiřujícího vzdělávacího programu. Zjišťovali jsme například, jak vnímají Talnet a svou účast v něm, ale také jak vnímají svou běžnou školní výuku a další faktory související s jejich vzděláváním. Studie se celkem účastnilo patnáct studentů a studentek, z toho sedm mužů a osm žen. Věkové rozpětí účastníků bylo 14 – 21 let. Většina z nich navštěvovala v době konání rozhovoru gymnázium, přičemž převažovali studenti osmiletých gymnázií. Tři respondenti aktuálně studovali bakalářské studijní programy na přírodovědecké fakultě a soustředění Talnetu se účastnili jako instruktoři, v minulosti však také úspěšně absolvovali některý z kurzů Talnetu jako studenti. Rozhovory byly zaznamenány na digitální záznamník a přepsány do textové podoby. Následně byla získaná textová data zpracována prostřednictvím tématické analýzy (Braun, Clarke, 2006) v kontextu interpretativně-konstruktivistického paradigmatu (Stake, 2006).

Výsledky

V následující tabulce jsou představena hlavní témata, prostřednictvím kterých respondentky a respondenti vysvětlovali svou motivaci účastnit se Talnetu. S jistou obezřetností je také můžeme považovat za obecnější důvody, které motivují studenty a studentky k účasti v rozšiřujících vzdělávacích programech. V další části se jednotlivým tématům věnujeme blíže – vysvětlujeme je a dokumentujeme je přímými výpověďmi účastníků (ty jsou vyznačeny kurzívou).

Hlavní téma	Podtémata			
Vlastní rozvoj	Vzdělávání na odpovídající úrovni	Samostatné vzdělávání	Zpětná vazba	Praktické znalosti
Druzí lidé	Být součástí komunity	Setkávání na soustředění	Společnost chytrých/ motivovaných lidí	Impuls od druhých lidí
Zábava	Obecně zábavná aktivita	Rozšíření školních zájmů	Samostatné bádání	Množství témat
Profesní dráha	Kariéra vědce	Kariéra lékaře	Výhoda v běžné škole	Příprava na univerzitu

Téma 1: Vlastní rozvoj

Účastníci studie nejčastěji tematizovali svou motivaci pro práci v Talnetu jako možnost dalšího rozvoje a kvalitnějšího studia v oblasti jejich zájmu. Zmiňovali především to, že jim Talnet umožňoval získat rozšířené vzdělávání, které v běžné škole neměli k dispozici. Často udávali, že ve škole byli v předmětech, o které se zajímali, výrazně před svými spolužáky, což jim znemožňovalo se zde dále rozvíjet. Doplnění jejich výuky kurzy Talnetu jim tak pomáhalo studovat na úrovni odpovídající jejich znalostem a zájmům.

[Jsou tu] vlastně věci, který se ve škole vůbec neberou, že vlastně tady je strašně mnoho informací navíc než na té škole a hlavně víc do hloubky, třeba. Že jako ve škole se spousta lidí o tu matiku nezajímá nebo jim nejde, tak se to ani nemůže brát tak do hloubky, a vlastně učitelka se mi celá nemůže ani věnovat, no.

Dalším často zmiňovaným důvodem pro rozšiřující studium prostřednictvím Talnetu bylo to, že se studenti a studentky mohli přípravě do Talnetu věnovat samostatně, v čase a místě podle svého určení. Někteří studenti popisovali jako motivující také to, že práce v Talnetu není na rozdíl od školní výuky povinná, ale že mohli samostatně rozhodovat o tom, do jaké míry v ní chtějí dále pokračovat.

U toho Talnetu je strašná výhoda, že ho člověk může dělat doma, že kromě obhajoby seminární práce nemusí nikam jezdit a může si prostě vzít notebook a po škole si chvilku sednout k něčemu dalšímu.

Studenti také pozitivně reflektovali zpětnou vazbu ohledně postupu v oblasti jejich zájmu. V tomto kontextu zmiňovali možnost sdílet zkušenosti se svými vrstevníky, kteří se také intenzivně věnují přírodním vědám, a především možnost získávat individualizovanou zpětnou vazbu od instruktorů v rámci jednotlivých kurzů.

Potom se mně moc líbí ty kurzy, že tam se instruktoři, mně přijde, že se každému věnují individuálně, a že jakoby přesně ví, co on potřebuje, takže to je taky moc super, třeba v ostatních seminářích ten čas a prostor není.

Studenti také oceňovali, že jim účast v Talnetu umožnila získat praktické znalosti a dovednosti, například že měli prostřednictvím T-exkurzí možnost nahlédnout, jakým způsobem se uplatňují přírodní vědy v praxi na skutečných pracovištích. Motivující pro ně bylo také to, že ve srovnání se školní výukou si zde také mohli vyzkoušet skutečnou vědeckou práci, včetně realizace výzkumného projektu a prezentace výsledků.

Tak určitě mně to přineslo takové jako praktické znalosti, užitečnější než v té škole. Protože to jsem skutečně potřebovala, prezentační dovednosti, zkusit si něco tak jako opravdovějšího.

Téma 2: Druzí lidé

Je překvapivé, že přestože velká většina komunikace v Talnetu probíhá online, tak respondenti a respondentky udávali setkávání s druhými lidmi jako jeden z nejdůležitějších motivů pro účast v Talnetu. Významné pro ně podle jejich slov bylo už to, že se díky Talnetu stali součástí komunity lidí se zájmem o přírodní vědy, která by jim jinak zůstala nedostupná. To posilovalo jejich zájem se v této oblasti dále vzdělávat, například proto, že měli možnost si díky tomu uvědomit, že jejich zájmy sdílí další lidé.

Tak já vidím jako přínos to, že se vlastně setkáš s lidmi, kteří, teda aspoň ve většině, smýšlejí jako ty, mají většinou podobné zájmy, no je zajímavý je potkat, jakože to, že poznáš, že v republice je víc lidí, jako jsi ty, že nejseš takový nenormální (smích).

Téměř všichni respondenti a respondentky zmiňovali jako velmi důležitý motiv pro práci v Talnetu účast na společných soustředěních, která je podmíněna úspěšným plněním online úkolů a vypracováním seminární práce. A tak přesto, že se soustředění konají pouze 2-3 krát ročně a účastníci Talnetu se tedy setkávají jen relativně zřídka, samotná možnost tohoto setkání pro ně zřejmě byla dostatečnou motivací k dokončování T-kurzů.

No tak vlastně zpočátku jsem sem jezdil hlavně kvůli soustředěním, to bylo jako docela zábavné (smích) a kvůli tomu jsem vlastně dělal celou tu práci, abych sem vlastně mohl vždycky tak jednou za toho půl roku dojet.

Respondenti také pozitivně reflektovali to, že ostatní účastníci Talnetu jsou podle jejich slov velmi motivovaní, chytří či nadaní. To přispívalo k jejich vlastní motivaci a snaze o dobré výsledky, například proto, že pro ně ostatní studenti a studentky představovali vzory, se kterými se mohli srovnávat a učit se od nich.

No tak určitě [je Talnet] asi pro všechny, co to zajímá, vlastně tady jsou ti lidi, že něco dělaj, nějak se o to zajímaj, že jako mají asi nějaké cíle v tom životě, všeobecně mi ta skupina jako hodně sedne a přijde mi fajn.

Tak já si o sobě nikdy nedovolím tvrdit, že jsem dobrá v nějakém předmětu, protože když objíždím všechny tady ty akce, tak se setkávám se spoustou lidí, kteří jsou na mnohem vyšší úrovni než já, ví toho mnohem víc, takže jakoby to je taky takovej motor proto, abych se zlepšovala, a myslím jakoby, že taková cílevědomost a chuť na sobě pracovat, to je asi to, to nejcennější co mám.

Respondenti a respondentky popisovali svou účast v Talnetu převážně jako vlastní rozhodnutí, současně však téměř všichni zmiňovali, že se na jejich vstupu do Talnetu významně podíleli také další lidé, například vyučující, rodiče, sourozenci či spolužáci. Ti je o Talnetu informovali a motivovali k účasti, buď vlastním příkladem, nebo tím, že je považovali za vhodné adepty pro takovýto vzdělávací program a očekávali od nich, že se do Talnetu přihlásí a budou zde úspěšně pracovat.

[Ten učitel o Talnetu neříkal jenom mně], to bylo jakože adresované tak nějak celé třídě, no a chytli se toho mí rodiče, takže jsou takoví, že nic nedělám, tak ti mě do toho tak nějak dostali, no tak abych měl nějakou výplň toho času ...

Téma 3: Zábava

Dalším důležitým motivačním faktorem, který účastníci Talnetu často zmiňovali, byla zábava. Talnetu se věnovali nejen proto, aby se zde dále vzdělávali, ale také proto, že to je samotná práce bavila, například mluvili o tom, že byla přiměřeně obtížná a relevantní, či je obecně „bavila,“ aniž by byli schopni vysvětlit proč. To někteří z nich stavěli do protikladu k běžné školní výuce, kterou vnímali naopak jako nudnou a nezajímavou.

No tak já nějak jako konkrétně nevím, co se mi na tom líbí, ale prostě tak z celkového hlediska mě to hrozně baví.

Co teda vidím jako negativum, jako obecně vůbec u škol, že se většinou drží těch stanovených lajn, jako těch mantinelů, co můžou a nemůžou, a to mně přijde jako hrozné negativum, protože člověk se musí vlastně prokousat, tou já nevím docela nudnou látkou, která opravdu není zajímavá a na nějakou opravdu dobrou (...) člověku nezbyde čas.

Jiní naopak zmiňovali, že je Talnet bavil, neboť navazoval na jejich oblíbené školní předměty, které je bavily i před vstupem do Talnetu. Talnet jim umožnil se těmto předmětům dále věnovat na vyšší úrovni, řešit zde samostatně obtížnější úkoly a dále tak rozvíjet jejich zájem, což jim poskytovalo další zdroj pozitivních emocí.

No, tak to je vod toho školního předmětu, nějak. Že prostě mě ten školní předmět bavil, tak jsem dostala k tomu, že bych se tomu mohla i v budoucnu věnovat.

Jedním z faktorů, které respondenti často zmiňovali jako důvod, proč je pro ně Talnet zábavný, bylo to, že jim poskytoval možnost samostatného bádání a individualizovaného vzdělávání. Nebyli tak nuceni se přizpůsobovat jinak zaměřeným vrstevníkům a tématům, která je nezajímala.

A tak jsem se přihlásila a bavilo mě to hodně, protože škola přece jenom musí vzdělat všechny a obecně a nemůže se specializovat na jediný obor, takže člověk si musí najít oblast, musí najít sám prostor, ve kterém se může rozvíjet a už jsem tady třetím rokem, asi, a pořád mě to hodně baví.

V tomto kontextu respondenti také pozitivně refletovali množství témat a oborů, které Talnet nabízí. Díky tomu zde podle svých slov mohli lépe uplatnit své individuální zájmy, což opět přispívalo k tomu, že vnímali Talnet jako zábavný.

Tak jak už jsem říkala, tak na Talnetu se mně jakože líbí, že je to multioborový, že každé si tam v podstatě najde to, co ho baví...

Téma 4: Profesní dráha

Posledním tématem, prostřednictvím kterého respondenti vysvětlovali své důvody účastnit se Talnetu, byl předpokládaný pozitivní dopad Talnetu na jejich budoucí studijní a profesní dráhu. Mezi respondenty a respondentkami naprosto dominoval zájem o profesi vědce či vědkyně, kterou zmiňovali téměř všichni zúčastnění. V tomto kontextu popisovali Talnet jako jeden z faktorů, jenž jim může pomoci v úspěšném zahájení vědecké kariéry a přijetí na odpovídající vysokou školu.

Mě by strašně bavilo bádat, nějakěj, nějakěj vědec, to je moje vysněný povolání, ale uvidí se, no.

Tak teď se už připravuju na zkoušky na vysokou školu, takže učebnice, vzorové příklady a jedem, ale pak určitě právě Talnet.

U některých se současně objevovaly pochybnosti ohledně praktičnosti povolání vědce a jako možnou náhradu zvažovali dráhu lékaře. Ta je podle nich také úzce spojena se studiem přírodních věd a zároveň nabízí společenskou prestiž, která obvykle nebývá u vědeckých profesí na takové úrovni.

No já když se mi to podaří, tak bych chtěla jít na medicínu, na Karlovku v Praze, a na všechny..., já budu jako dávat přihlášky na všechny tři fakulty a na jednu se to povízt musí (smích).(...) A v budoucnu, když bych vystudovala na tu doktorku, tak určitě do zahraničí odjet, a taky jsem přemýšlela o tom, že bych si možná později udělala doktorát.

Respondenti a respondentky však účast v Talnetu nepopisovali pouze jako prostředek k dosažení budoucích úspěchů, ale také jako faktor, který přispíval k úspěchům v jejich aktuální školní výuce. Díky účasti v Talnetu měli podle svých slov možnost osvojit si dovednosti, které jim poskytovaly výhodu a umožňovaly dosahovat lepších výsledků i v běžné škole.

Prostě když mám ve škole dělat nějakěj referát, tak mi to prostě přijde jako úplná banalita, kdežto když jsem byla menší, tak vždycky Ježíš, já mám dělat referát a teď prostě když jsem dělala seminárky, tak najednou jako referát prostě co to je?, jako prostě pár řádek.

Diskuse a závěr

Účastníci Talnetu reprezentují skupinu studujících, jejichž vzdělávací potřeby nejsou v běžné škole zcela uspokojovány, neboť jejich vyhraněné zájmy a rozsáhlé specificky zaměřené znalosti nejsou kompatibilní se skupinovou a všeobecně zaměřenou výukou. V současnosti však není v České republice k dispozici dostatek rozšiřujících vzdělávacích programů pro takovéto motivované či nadané studující. Školy jsou při přípravě těchto programů většinou odkázány na vlastní omezené prostředky a individuální potřeby nadaných studentů a studentek tak mohou zůstat opomíjeny.

Talnet představuje jednu z možností, jak mohou přírodovědně orientovaní studenti, kterým nestačí běžná školní výuka, získat přístup k nadstandartnímu vzdělávání, aniž by tím byly kladeny vysoké nároky na školy či vyučující.

Učitelé v běžné škole musí ve výuce vycházet vstříc studentům a studentkám různé úrovně, kdežto instruktoři Talnetu pracují s individuálními studenty, kteří jsou velmi motivovaní k práci v daném oboru a také zde disponují relativně rozsáhlými znalostmi. Instruktoři Talnetu jim tak mohou poskytovat individualizovanou výuku přizpůsobenou přímo jejich vzdělávacím potřebám, například vytváří pro své studenty konkrétní úkoly zaměřené na zlepšování, které svou obtížností odpovídají jejich úrovni, a následně jim poskytují zpětnou vazbu o průběhu jejich studia. Do jisté míry tak zastávají roli mentorů, což je podle Grassingera a kol. (2010) neefektivnější způsob práce s nadanými studujícími.

Talnet se zdá být obzvláště vhodný pro studenty s vysokou úrovní vnitřní motivace a schopností seberegulace. Téměř všichni respondenti a respondentky mluvili

o důležitosti vlastní iniciativy, stanovování si vzdělávacích cílů a vlastní zodpovědnosti za svůj rozvoj, což jsou některé základní charakteristiky sebou regulovaného vzdělávání (Zimmerman, 1990). Studenti současně zmiňovali například to, že Talnet vytváří podmínky pro jejich další rozvoj a zvyšování kompetence, podporuje vytváření dobrých vztahů s druhými lidmi či umožňuje samostatně organizovat vlastní vzdělávací aktivity, což bývá obecně považováno za důležité faktory související s optimálním uplatněním vnitřní motivace, tj. motivace věnovat se dané činnosti pro ni samotnou, bez ohledu na vnější odměny (Deci, Ryan, 2002). V případě, že má člověk možnost svou vnitřní motivaci uplatnit, tj. když může aplikovat své znalosti a dovednosti v přiměřeně obtížném úkolu, pod relevantním vedením, a ve vzdělávacím prostředí, které může sám ovlivňovat (Shernoff, Csikszentmihalyi, Schneider, Shernoff, 2003), je pro něj daná činnost spíše vnímána jako zábavná a jeho motivace tak dále vzrůstá, což odpovídá tomu, jak respondenti a respondentky popisovali svou zkušenost s Talnetem.

Důležitou charakteristikou Talnetu, která také může pozitivně souviset s vnitřní motivací studentů a studentek, představuje motivační klima zaměřené na individuální zlepšování spíše než na soutěž a vzájemné srovnávání. Téměř všichni respondenti mluvili o atmosféře v Talnetu jako o velmi akceptující, nekompetitivní a zdůrazňující individuální rozvoj. Takovéto motivační klima bývá považováno za výhodnější z hlediska dlouhodobého studia a souvisí například s vyhledáváním přiměřeně obtížných úkolů, vyšším úsilím či lepší schopností zvládat objevující se překážky (Dweck, 2000). Talnet také vytváří prostředí, které poskytuje jeho účastníkům možnost si vyzkoušet skutečnou vědeckou práci, což může výrazně ovlivnit jejich rozhodování o dalším směřování a jejich případnou profesní dráhu v oblasti přírodních věd. Jak ukazují například Bandura (2006) či Schunk a Meece (2006), zkušenost s úspěšným zvládnutím nějaké činnosti (například s realizací výzkumného projektu v případě Talnetu), kterou lidé získají v průběhu dospívání, významně determinuje jejich volby ohledně dalšího vzdělávání a

budoucí profesní dráhy. Zkušenost s Talnetem tak může významně přispět k tomu, že studentky a studenti, kteří mají potenciál pro úspěšnou vědeckou práci, tuto dráhu skutečně nastoupí.

Talnet tedy z pohledu respondentů a respondentek splňuje charakteristiky nejčastěji zmiňované v souvislosti s optimální vnitřní motivací a představuje tak vynikající vzdělávací prostředí pro studenty a studentky, kteří jsou vysoce motivováni ke studiu přírodních věd. Na druhou stranu však úspěšné studium kurzů Talnetu předpokládá vysokou samostatnost a angažovanost studentů a Talnet tak může mít problémy udržet ty, kdo těmito vlastnostmi v dostatečné míře nedisponují. Pouze přibližně třetina studentů, kteří vstoupili do některého z kurzů Talnetu v roce 2011, jej také úspěšně dokončili (podle www.talnet.cz). Talnet poskytuje svým účastníkům téměř naprostou svobodu a předkládá jim relativně obtížné úkoly, což je ideální pro studující s vysokou úrovní vnitřní motivace. Nabízí však jen omezené externí motivační prvky, které by mohly udržet i méně motivované studenty a studentky, jež sice mají o účast zájem, ale nejsou schopni relativně dlouhodobé samostatné práce.

Domníváme se však, že tento rys může paradoxně představovat pozitivum, i když relativně vysoká míra odchodu studentů bezpochyby klade značné nároky na motivaci instruktorů. V Talnetu nejsou aplikovány žádné selekční procedury ani zde nejsou vybírány poplatky za studium a v podstatě jediným kritériem pro účast je vlastní zájem. Talnet tak vytváří protipól běžné školní výuce, kde se společně vzdělávají studenti různé úrovně a různých zájmů, často proto, že jsou k tomu nuceni. V Talnetu naopak vzniká homogenní skupina studentů a studentek, kteří se v daném oboru vzdělávat skutečně chtějí a nepotřebují motivovat externími odměnami či tresty. Ostatní, kterým tato forma studia z jakéhokoli důvodu nevyhovuje, mohou program kdykoliv opustit. Tím se z Talnetu stává společnost motivovaných a vzájemně se motivujících studentů a studentek, kterým, slovy jedné z účastnic, „nevadí, že se učí“ (podle www.talnet.cz).

Literatura

Bandura, A. Adolescent Development from an Agentic Perspective. (2006). In Pajares, F., Urdan, T. *Self-efficacy and Adolescents*. Scottsdale:IAP, Str. 1-43.

Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 2006, 3, 2, Str. 77-101.

Deci, E. L., Ryan, R. M. (2002). *Handbook of Self-determination Research*. Rochester: University of Rochester Press.

Dočkal, V. (2005): Zaměřeno na talenty aneb nadání má každý. Praha, Lidové noviny.

Dvořák, L. a kol.(2008). *Lze fyziku učit zajímavěji a lépe?* Praha: Matfyz press.

Dweck, C.S. (2000). *Self-Theories: Their role in Motivation, Personality, and Development*. Philadelphia: Taylor&Francis.

Grassinger, R., Porath, M., Ziegler, A. (2010). Mentoring the gifted: a conceptual analysis. *High ability studies*, 21, 1, 27-46.

Hříbková, L. (2009): *Nadání a nadaní*. Praha: Grada.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. (2005). *Vyhláška č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*. 2005. [Vyhledáno 10. 5. 2006 na www.msmt.cz/uploads/soubory/sb020_05.pdf]

Portešová, Š. (2011): *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Praha: Portál.

Schunk, D., Meece, J. Self-efficacy Development in Adolescents. (2006). In Pajares, F., Urdan, T. *Self-efficacy and Adolescents*. Scottsdale, AZ:IAP, Str. 71-96.

Shernoff, D.J., Csikszentmihalyi, M., Schneider, B., Shernoff, E.S. (2003). Student engagement in high school classrooms from the perspective of flow theory. *School psychology quarterly*, 18,2, 158-176.

Stake, R. E. (2006). *Multiple Case Study Analysis*. New York: The Guilford Press.

Zimmerman, B.J. (1990). Self-regulated learning and academic achievement: An overview. *Educational psychologist*, 25, 1, 3-17.

***

Mgr. Jiří Mudrák, PhD.

Působí na Pedagogické fakultě a Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. V současné době se ve své výzkumné a pedagogické činnosti mimo jiné zaměřuje roli motivace a sociálního kontextu při rozvoji nadání, možnými vzdělávacími dopady aplikace konceptu nadání a na využití kvalitativní metodologie v psychologickém výzkumu. Výsledky svých studií publikoval v českých i zahraničních odborných publikacích.